

Gyökerek után kutatva

A romániai magyar irodalom gyökerei után kutatva, irodalomtörténetírásunk fokozatosan számba veszi mindazokat a folyóiratokat, írói csoportosulásokat, irodalmi társaságokat, melyek a két világháború közti időszakban hosszabb-rövidebb ideig ható tényezők voltak. Az elmúlt esztendőben egész sor gyűjtemény látott napvilágot: *A Korunk költészete*; a nagyváradi *Magyar Szó* és *Tavas* (1919—1920) antológiája, *Az Erdélyi Helikon költői*; az aradi *Genius* és *Uj Genius* (1924—1925), a *Periszkop* (1925—1926) antológiája, valamint néhány olyan dokumentumkötet (*A marosvásárhelyi Kemény Zsigmond Társaság levelesládája*; *Gaál Gábor-levelek*; *A Helikon és az Erdélyi Szépművés Céh levelesládája*; *Benedek Elek irodalmi levelezésének első kötete*), amelyek nyomán lassan-lassan körvonalazódni kezd a húszas évek hazai magyar irodalmi életének reális képe, kitapinthatóbbá válik a főbb erővonalak hálózata. Ennek a képnek a kiteljesítéséhez, a korszak árnyaltabb megismeréséhez nyújt, remélhetőleg, segítséget a kolozsvári *Vasárnap* és *Vasárnapi Ujság* létrejöttének, fellendülő, majd hanyatló szakaszának vizsgálata, illetve a ma értékesnek látszó jellegzetesebb közleményeiből készült antológia.

Közel négyéves időszak fog át a két lap (1921. november 13.—1925. március 29.), s noha a *Vasárnapi Ujság* nem minden tekintetben folytatja a *Vasárnap* megkezdte utat, mégis egységes egészként foghatjuk föl pályájukat, ha a bekövetkezett változásokat a politikai élet ellentmondásosságából próbáljuk meg levezetni. Szükségesnek látszik kissé részletesebben szemügyre venni a romániai magyarság politikai szervezkedésének főbb állomásait ebben az időszakban. Szükség van erre annál is inkább, minthogy maig nincsen olyan jellegű összefoglalás a korszak politikai és az ezzel szoros kapcsolatban álló irodalmi mozgalmairól, amely a lehetőségekhez mérten objektív képet nyújtson a keletkező, kialakuló és kibontakozó erdélyi magyar irodalmi életéről, a romániai magyarság eszmélkedéséről.

Igaz, megjelent a két világháború közötti időszak vége felé s a felszabadulás után is néhány olyan munka, amely a romániai magyarság politikai mozgalmairól kívánt átfogó képet nyújtani, ezek egyike sem tudott azonban valóban átfogó lenni, hiszen tengelyébe állítva vagy a Magyar Párt, vagy a munkásmozgalom eseményeit, a húszas évek elejének polgári radikális mozgalmaira is csak miní zömmel a parasztságra támaszkodó kispolgári csoportosulásokra tekintettek. Ennek tulajdonítható, hogy olyanok, mint Paál Árpád, Zágoni István vagy a politikus Kós Károly, lényegében maig sem kerültek e korszak értékelésekor az őket megillető helyre. Az első évtizedre vonatkozó kiigazításokra annál is inkább szükség van, minthogy az eddigi értékelések elsősorban a kései szépírói visszaemlékezéseknek sokszor az időbeli távolság miatt torzult vagy szándékosan torzított adataira építenek, s forráskiadványok híján még a korabeli sajtóból kihagyható tényekkel sem szembesítik értesüléseiket. Mint arra már korábban, Benedek Elek irodalmi levelezésének gondozásakor a bevezetőben utaltam, egyre nyomasztóbban érződik a kutatók nemzedékeinek egymásra épülő munkáját tervszerűen összehangoló intézmény hiánya, amely többek között irodalmi örökségünk szakszerű, tudományos feltárásának feltételeit is képes volna megteremteni. Mert például a nemrégiben a fővárosban az Irodalmi Múzeum keretében létrehozott magyar tagozat, távol a tudományos kutatás alapjául szolgáló írói hagyatékoktól, a gazdag helyi folyóirat- és könyvgyűjteményektől, legfennebb az adminisztratív csúszszerv szerepét töltheti be, amelynek munkája a vidéki irodalmi múzeumok, írói emlékházak és -szobák tevékenységének összehangolásával válhat gyümölcsözővé. Akkor válik majd lehetővé az egyes korszakok társadalmi, politikai, irodalmi részletkérdéseinek is alapos, megbízható feltárása.

A kolozsvári *Vasárnapi Ujság* 21×29 cm-es formátumú, 16—26 lap terjedelmű képes-kulturális-irodalmi magazin volt. Megjelenésének két esztendeje alatt összesen 97 számot ért meg. 1923. május 6-án indult III. évfolyam jelzéssel, ezzel is kifejezve, hogy a januárban beszüntetett *Vasárnap* utódja. A IV. évfolyam 1924. január 5-től március 23-ig tart, mindössze 12 számot tartalmaz. Nem sikerült kideríteni, hogy miért indított a következő számtól, március 30-tól új évfolyamot, hiszen a lap számozása folytatólagos. A VI. és egyben utolsó évfolyama 1925. január 4-től március 29-ig tart, és összesen 13 lapszámból áll.

A *Vasárnapi Ujság*ban közölt irodalmi műveket és a szerzőiket szemügyre véve megállapíthatjuk, hogy a lap elsősorban a polgári radikális gondolkodású

írók és költők műveit közölte. Annak ellenére, hogy kiadója, a *Haladás Lap és könyvkiadó betéti társaság* elvileg az akkori fogalmak szerinti jobb- és baloldali írók csoportosulásaként jött létre, mégis a konzervatív világszemléletű írók alig-alig jelentkeztek a *Vasárnapi Ujság* hasábjain. A két év alatt mindössze öt képviselőjük, Dózsa Endre, Gyallay Domokos, Reményik Sándor, Szabolcska Mihály és Walter Gyula közölt benne egy-két írást. Hogy ebben a szerkesztői koncepciója érvényesült-e, vagy pedig a konzervatív írók nem támogatták a *Vasárnapi Ujságot*, hanem inkább a *Pásztorútt* tüntették ki bizalmukkal (legalábbis Reményik főszerkesztősége alatt), ezt ma már nehéz pontosan eldönteni.

Műfajcsoportok szerinti bontásban a *Vasárnapi Ujságban* megjelent irodalmi alkotások a következő képet mutatják: szinte egyenlő arányban vannak a versek, illetve a prózai alkotások. Összesen 83 magyar költő — köztük több mint 70 hazai szerző — 234 verse jelent meg a lap hasábjain. A húszas évek elejének csaknem valamennyi számottevő hazai magyar költője szóhoz jutott a *Vasárnapi Ujságban*. A derékhadból többek között Aprily Lajos, Bárd Oszkár, Bartalis János, Berde Mária, Endre Károly, Franyó Zoltán, Olosz Lajos, Reményik Sándor, Szentimrei Jenő, Szombati-Szabó István és Tompa László. A szerkesztő Szentimrei Jenő kezdetektől nagy figyelmet szentelt az utánpótlás nevelésének is. A Tizenegyek csoportosulásához tartozó fiatal tollforgatók közül Finta Zoltán, Mihály László és Jakab Géza több verssel szerepelt a lap hasábjain, de költőként is bemutatkozott a prózáíróként, illetve publicistaként fényes karriert befutott Tamási Áron és Kacsó Sándor is. A még fiatalabbak jelentkezését segítette az *Uj nemzedék* rovat, amelyben Dsida Jenő mellett Hajnal László, Kibédi Sándor nevével találkozunk. Persze e nemzedék költői közül sokan kihullottak az idő rostáján.

A *Vasárnapi Ujságban* közölt versekről általában elmondható, hogy az első világháború előtt kibontakozó modern magyar költészet csapásán, a *Nyugat* kezdeményezte megújulás nyomdokain haladtak (gondolunk itt elsősorban Aprily Lajos, Endre Károly, Olosz Lajos, Szombati-Szabó István és Tompa László, valamint a fiatalok közül a Dsida Jenő lírájára), de nem zárkozott el a lap (Bartalis, Becski Irén és részben Szentimrei versei tanúsítják) az avantgarde költészettől sem.

A romániai magyar költőkön kívül elsősorban a *Nyugat* képviselői jutottak szóhoz: Babits Mihály, Juhász Gyula és mellettük Lányi Sarolta, Mécs László, Somiyó Zoltán. Kapcsolatuk a *Vasárnapi Ujsággal* nem teljesen tisztázott, de érdemes felfigyelni arra, hogy a közölt versek között nemcsak egyszerű átvételek, hanem a szövegfilológia számára újdonságnak számító változatok, sőt elfelejtett versek is felbukkannak. Juhász Gyula példája — neki nem kevesebb, mint tíz verse jelent meg a *Vasárnapi Ujságban* — ebben a vonatkozásban a kutató elé is további feladatokat állít. Ebben a korszakban ugyanis a viszonylag demokratikusabb erdélyi sajtóviszonyok inkább lehetőséget kínáltak arra, hogy itt a konzervatív magyarországi irodalmi kurzusnak be nem hódoló művei megjelenhessenek.

Nem véletlen az sem, hogy a *Vasárnapi Ujságban* leggyakrabban emlegetett, legtöbbet idézett költő Ady Endre, akinek elfogadatlansáért még heves irodalmi csatározások lesznek napirenden. Mai szemmel nézve ez csak természetes, hiszen a kolozsvári *Vasárnapot* és a *Vasárnapi Ujságot* létrehozó polgári radikális írók, újságírók a társadalmi bajok orvoslásának módját a dolgozók egymásra találásában, a közös múlt megismerésében, egymás munkájának, az évszázadok folyamán összehordott, fölhalmozott szellemi kincseinek kölcsönös megbecsülésében s az igazságtalanságok elleni közös harcban látták, ezért is folyamodtak Ady Endréhez megtartó példáért. Ehhez nagyban hozzájárult az is, hogy a költő Szentimrei Jenőre már korábban felszabadító-ébresztő hatással voltak az Ady-versek, s a személyes ismeretség, barátság mintegy predestinálta őt erre a szerepre. Jellemző, hogy a *Vasárnap* 1922-es újról vezércikkében (*Petőfi és Ady*) Szentimrei Jenő Adyt „a ma élő magyarság legnagyobb poétája”-ként tartja számon, és néhány Ady-vers (*Az én testamentumom*, *Az Úr érkezése*, *A föl-földobott kő*, *A grófi szérűn* és *Két kuruc beszélget*) cikkébe iktatott teljes újraközlésével és elemzésével bontja ki a már vitán felül álló Petőfi és a még vitatott Ady életében és költészetében fellelhető párhuzamokat. Ilyenformán Ady neve, a milleniumi frázisokat elutasító hazafisága, sajátos vallásossága és szociális mondanivalója által a néppárt zászlajára került, a Petőfié mellé.

A *Vasárnap* megkezdte úton haladva a *Vasárnapi Ujság* is állandóan ébren tartotta a közönség érdeklődését Ady Endre költészetéről, Ady emlékéért idéző, nagysága előtt tisztelgő versek közlésével (Aprily, Bartalis, Szentimrei versei); zilahi és érmindszenti riportokkal (Kómíves Nagy Lajos és Nagy Sándor írásai), valamint az 1924-ben sorra került nagyszabású Ady-ünnepségek megszervezésével és lebonyolításával, amely az Ady-szülők aranylakodalma ürügyén Zilahon és Érmindszenten a haladó írók tüntetése volt. A *Vasárnapi Ujság* ebből az alkalom-

ből külön Ady-émlékszámot adott ki (V. évf. 28.), s a következő lapszámában részletes riportban számolt be az eseményorozatról. Ebben fogalmazta meg Szentimrei Jenő, hogy nemzedéke hivatásának tekintti: eljuttatni Ady költészetét a leg szélesebb népi tömegekhez. „Szeretném hinni, hogy Ady Endre sirva felpanaszolt életbérért a hálás utókor nem ünnepi alkalmak keresésében fogja visszafizetni. Lehet, hogy karriert csinál holta után Ady Endre. Már iskolaskönyvekbe sem tartják méltatlannak felvenni egy-két versét, már itt-ott emlékezni is szabad róla, s talán a szobra is állani fog, de ennek a nemzedéknek, amely előtt önvérével törte föl az ugart, nagyobbra van hivatása és kötelessége Ady Endre iránt. Ennek a nemzedéknek fáradoimat, küzdelmeket, gúnyt, lekicsinylést, elgáncsolást nem ismerő tanítómunkával kell beérkeztetnie Ady Endrért egy nemzet apraja-nagyja szívéig.“

Az olvasóközönség nevelésében fontos szerepet játszottak a *Vasárnapi Ujság* hasábjain megjelenő szépprózai alkotások: 227 elbeszélés, folytatásos regény, novella, humoreszk — száz-egynéhány szerző tollából. Legsorgalmasabb prózaírója a lapnak a főszerkesztő Benedek Elek, 19 hosszabb-rövidebb lélegzetű írással. Az idősebb nemzedéket Dózsa Endre és Kovács Dezső képviselte még, a derékhadból Berde Mária, Ligeti Ernő, Molter Károly, Nagy Dániel, Sipos Domokos, Szentimrei Jenő és Tabéry Géza szerepelt a leggyakrabban. Gulácsy Irénnek itt jelent meg folytatásokban a *Napkelet* pályadíját megnyert, szociális ellentéteket is feltáró *Förgeteg* című regénye. A fiatalabb nemzedékből Kacsó Sándor, Karácsony Benő, Finta Zoltán, Kakassy Endre és Pap József tartoztak a munkatársak közé, s Tamási Áron Amerikából kereste föl rendszeresen a *Vasárnapi Ujság*ot. Hat elbeszélése itt jelent meg először, köztük a nemrégiben újralfelfedezett, amerikai élményeket feldolgozó *Báts Eszter, mi lettél?*, *Két kicsi magyar*, valamint a *Székely legény levele Amerikából* (címrel közölt sorozat. A kortárs magyarországi prózát Babits, Benedek Marcell (az egyik legsorgalmasabb munkatárs), Harsányi Zsolt, Kosztolányi, Karinthy, Móricz és Tersánszky J. Jenő képviseli, s szép számmal jutnak szóhoz csehszlovákiai és jugoszláviai magyar írók is.

A drámai műfajcsoporthoz természetesen sokkal kisebb mértékben volt jelen a lap hasábjain; mindössze néhány drámarészlet és jelenet képviseli. Összesen 9 író 10 drámarészlete, illetve jelenete látott napvilágot e hasábjakon, közülük figyelemre méltóbbak Karácsony Benő, Molter Károly és Tabéry Géza alkotásai.

Minthogy a *Vasárnapi Ujság* fennállása alatt mindvégig fontos szerepet tulajdonított a hazai irodalom népszerűsítésének, irodalmi publicisztikája megérdemli, hogy kissé részletesebben szemügyre vegyük. Az írók, művek, írói pályák bemutatásával, könyvismertetésekkel a lap egyrészt a kibontakozó erdélyi magyar irodalom értékeire próbálta meg felhívni a közönség figyelmét, másrészt hozzá akart járulni az olvasóközönség ízlésének tudatos neveléséhez, s rászoktatni a közönséget az irodalom hagyományos és új útjain járó írók erdélyi zamatú írásainak befogadására. A legnagyobb értéket kétségtelenül a kortörténeti adatokban gazdag *Erdélyi írók otthon* című állandó rovat jelentette, amelyben 28 hazai magyar író és költő mutatott be a lap olvasóinak, fényképes ismertetésekben, köztük Antalffy Endrét, Aprily Lajost, Bartalis Jánost, Benedek Eleket, Berde Máriát, Endre Károlyt, Gulácsy Irént, Kós Károlyt, Nagy Dánielt, Olosz Lajost, Paál Árpádot, Reményik Sándort, Szentimrei Jenőt, Szombati-Szabó Istvánt, Tabéry Gézá-t, Tompa Lászlót és Walter Gyulát.

A *Vasárnapi Ujság* szerkesztője arra is törekedett, hogy műhelyt teremtsen a fiatal tehetségek fölkarolására. Ez tükröződik a *Keleti Ujság* és a *Napkelet* hasábjairól avangarde költőként ismert Becsky Andor kezdeményezte *Irodalmi életünk nagy kérdései* című vitában az erdélyi magyar irodalom és kritika állapotáról, céljairól és feladatáról: *Az erdélyi irodalom mai keresztmetszete*, illetve *Az erdélyi kritika keresztmetszete* címmel közölt vitaindítóiban. A fiatalos hévvel támadó Becsky a vidékiesség, az elmaradottság bélyegét sűti az erdélyi írókra, s a sok Ady-, Tagore-, Szabolcska-, de még Petőfi-utánzattal szemben arra figyelmeztet: Adyt nem utánozni kell, hanem folytatni, hiszen alapjában más a kor, amelyben az erdélyi magyarság szószólói, mai költői élnek. Ami pedig a kritikát illeti, Becsky az irodalmi élet ellanyhulásának okát a gerinctelen kritikában látja, s elvszerű, klikkérekeken felülemelkedni tudó, lényegretörő kritikát sürget. A hozzászólók közül Jancsó Béla, Pap József, Baumgarten (Bányai) László és Salamon László szintén elvszerű kritikát várna el, végre kevesebb politikát és több irodalmat, valamint az irodalmi értékek és a zsurnaliszta érdekek különválasztását. Az igényes kritika elvárásainak egyébként leginkább éppen a két fiatal kritikus, Becsky Andor és Jancsó Béla recenziói feleltek meg.

Közvetve szintén az irodalmat népszerűsítette az a lapszám (V. évf. 16.), amelyben *Az erdélyi lapszerkesztők galériája* címmel 31 erdélyi és bánági ma-

gyar újságíróit és lapszerkesztőit vonultatott fel, akik néhány sorban beszámoltak életükről vagy lapjukkal kapcsolatos fontosabb élményeikről. Ebben a kettős terjedelmű ünnepi számban ott sorjáznak a húszezer példányos nagy napilapok és a párszáz példánnyal szerénykedő „vidéki” hetilapok Temesvártól Nagybányáig, Nagyváradtól Kolozsváron át Sepsiszentgyörgyig. A komoly vallomástól a hevenyészett beszámolóig terjedően eléggé vegyes anyagban a kor irodalmának és sajtójának mai kutatója értékes forrásokra bukkanhat.

Mind a *Vasárnap*, mind a *Vasárnapi Ujság* részt kért és vállalt a korabeli művelődési és irodalmi élet jelentős megmozdulásaiból. 1922. július végén Segesvárott és Fehéregyházán országos Petőfi-ünnepségekre került sor. A lap már ezt megelőzően cikksorozatban foglalkozott Petőfi életének erdélyi vonatkozásaival, tetemes részt vállalt az ünnepségek előkészítéséből, lebonyolításából, s ebből az alkalomból Petőfi-emlékszámot adott ki. A romániai magyar nemzetiségi élet másik nagy eseménye még ugyanabban az évben a nagyenyedi Bethlen Kollégium alapításának 300. évfordulója volt. Az iskolaalapító fejedelem alakját s a kollégium történetének jelentősebb állomásait idézték az erre az alkalomra kiadott emlékszámban (II. évf. 41.) írásai. Az október 9-én megrendezett irodalmi matinén a lap munkatársai, Aprily, Berde Mária, Sipos Domokos és Szentimrei Jenő szerepeltek.

Eseményszámba mentek azok az irodalmi estélyek is, amelyeket a *Vasárnapi Ujság* és munkatársai a lap, valamint az erdélyi magyar irodalom népszerűsítésére rendeztek. A jelentősebbek közé tartozott az 1923. október 28-án Lugoson tartott „irodalmi keresztelő”, ahol Szombati-Szabó István fiának keresztelője alkalmából rendezett estélyen a lap munkatársai közül Paál Árpád, Walter Gyula, Nyíró József és Szentimrei Jenő olvasta föl írásait, Tessitori Nóra erdélyi költők verseit adta elő; Tordán 1924. december 9-én Paál Árpád, Nyíró József és Szentimrei Jenő lépett föl, György Dénes erdélyi költők verseit szavalta.

A legnagyobb szabású irodalmi eseménysorozatra a lap történetében 1923. november 11. és december 2. között került sor Kolozsvárt: a Janovics Jenő vezetése alatt álló Magyar Színházzal karöltve a Haladás ekkor rendezte meg az első (és mindmáig egyetlen) Erdélyi Írói Olimpiászt. Ennek rendjén bemutatkozott Kolozsvár közönségének Nagyvárad, Marosvásárhely, Arad és Temesvár valamennyi számottevő írója, költője.

Az Erdélyi Írói Olimpiász tervéről az első híradást a *Pásztortűz* 1923. júliusi második számában találjuk. A Haladás keretében egyesült lapok (*Vasárnapi Ujság* és *Pásztortűz*) szerkesztősegei és a kolozsvári Magyar Színház közös fáradozása-ként egész Erdély területét átfogó irodalmi eseménysorozat tervét közli ekkor a lap. A Kolozsvári Magyar Színház november 1-től hat vasárnapon át irodalmi matinék rendezését vette tervébe más és más város írónak bevonásával. A szeptemberben új köntösben olvasói elé lépő *Pásztortűz*ben Szentimrei Jenő tér vissza az olimpiászra, amely szerinte elsősorban az írók találkozására teremene alkalmat, s az erdélyi magyar irodalmi élet kiépítését tenné lehetővé, legyőzve az írók szét-szórtságából támadó akadályokat. „Ezért ritka áldás — írta cikkében Szentimrei — minden egyéb vonatkozásaitól eltekintve az irodalmi olimpiász, mert találkozási alkalmakat szaporít. Mert a taps, a siker, a pályadíj mind másodrendűek emellett. Ezek legfeljebb olyan atmoszféra megteremtésére jók, amelyekben a lelkek könnyebb és közvetlenebb. A közös siker közös kezdeményezésre buzdít, vagy szorosabbra fog lazuló kötelékeket. Hogy közönségbresztő? Erre valóban kitűnő eszköz. De felbecsülhetetlen a szellemek egy összhangba való kicsendítése szempontjából. Ezért örvendetes, hogy Kolozsvár példáját már Nagyvárad és Arad is követni akarják.”

A kolozsvári *Ujság* október 6-i számából az előkészületekről a következőket tudhatjuk meg: november folyamán négy vasárnap szerepelnek Arad, Temesvár, Nagyvárad és Marosvásárhely írói. „A győztes város értékes vándordíjat kap, amely évről évre eldöntésre kerül. Az egyes városoknak az írói külön-külön 2000 lej díjat kapnak.“ December 5-én a terv szerint „monstre” seregszemlére kerülne sor, ahol a győztes város képviselői és a házigazda kolozsváriak, akik nem vettek volna részt a nemes vetélkedésben, közös műsor keretében lépnek a közönség elé. Háromtagú bizottság döntené el a helyezések dolgát: Dózsa Endre, az Erdélyi Irodalmi Társaság elnöke, Janovics Jenő, a Magyar Színház igazgatója és Paál Árpád, az újságíró szakszervezet elnöke.

A *Keleti Ujság* november 8-i számában az EIT főtítkára, Borbély István érdekes történelmi áttekintést ad az ókor, a középkor szellemi vetélkedőiről. A magyar irodalomtörténeti előzményekről szólva, többek között, a Berzsenyi Dániel javaslatára Festetich György pártfogásával megvalósított Keszthelyi Helikont emelte ki a szerző. Közben azon sajnálkozott, hogy a keszthelyi Helikon szelleme nem él tovább az „erdélyi Helikonban“.

Az Erdélyi Írói Olimpiászt végül is november 11-én a nagyváradi írők műsora nyitotta meg. A váradi Magyar Színház színészei bemutatták Gulácsy Irén *Kobra* című egyfelvonásos drámáját, Marót Sándor *Az égerfogó* című egyfelvonásos vígjátékát, Tabéry Géza történelmi egyfelvonásosát, a *Kolozsvári bált* és Szegedi Hilf László *Inkább a börtön* című jelenetét. A színdarabok közötti szünetekben nagyváradi költők, Bíró György, Kondor László és Ruth Klára költeményeiből adtak elő a színészek. A nagyváradiak műsorának mind a közönség soraiban, mind a sajtóban széles körű visszhangja támadt. A korabeli kolozsvári lapok elismerően nyilatkoztak az előadásról, az *Infrăierea* is meleg hangú méltatást közölt róla, s az Olimpiászt szerencsés ötletnek tartva, a román írókat is hasonló irodalmi ünnepek megrendezésére buzdította.

A marosvásárhelyiek műsorára november 18-án került sor. Ők merőben más felfogásban szerepeltek, mint a váradiak, a korabeli sajtókritikák alapján bemutatkozásuk inkább irodalmi jellegű volt. Színészeket nem vetek igénybe, Osvát Kálmán, Antalfy Endre és Molter Károly konferanszai, Berde Mária és Tompa László versei, Szini Lajos humoreszkje a szerzők előadásában osztatlan elismerést arattak. Szerepelt még Dékániné Máthé Mariska és Szász Károly versekkel, Csörgő Tamás és Balogh Endre prózával. A lelkes sajtóvisszhang ellenére a közönség már kevésbé volt kíváncsi a vásárhelyi írókra, mint a nagyváradi színészekre.

Az Írói Olimpiászt utolsó matinéján, december 2-án Arad és a Bánság írói mutatkoztak be Kolozsvár közönségének. Franyó Zoltán, Szombati-Szabó István versei, Nagy Dániel prózája szerepelt a műsor irodalmi részén, Ady- és Babits-versekkel és egy Kosztolányi Dezso-fordítással kiegészítve, amelyet egy fiatal szavalóművész adott elő. Arad zenei életéből Szele Károly szerzeményeinek előadásával nyújtottak izelítőt, s egy táncművész női produkciójával színesítették műsorukat. A közönség ez alkalommal csupán félig töltötte meg a nézőteret, pedig az *Ellenzék* kritikusa szerint a legváltozatosabb éppen az aradi műsor volt, mert a város egész szellemi életének keresztmetszetét nyújtotta.

Az Írói Olimpiászt nagyszabású záróünnepsége elmaradt, a korabeli sajtóból csak annyit lehet kihámozni, hogy december 10-én az Erdélyi Irodalmi Társaság választmányi ülést tartott, ezen Janovics Jenő olvasta föl a bírálóbizottság döntését, amelyet a Paál Árpád helyébe beválasztott zsűritag, Kuncz Aladár fogalmazott. A döntés értelmében az első helyen Marosvásárhely írócsoportja végzett, az írők közül Osvát Kálmánt, Tabéry Gézát és Szombati-Szabó Istvánt jutalmazták. A csapatdíjat, a Janovics Jenő felajánlotta antik ezüstkupát vándorserlegként adták át hivatalosan a Kemény Zsigmond Társaság megbízottjainak 1924. január 18-án. Ekkor még arról volt szó, hogy a következő Írói Olimpiásznak az év folyamán Marosvásárhely biztosít majd otthont. A folytatás elmaradt, s ennek egyik oka valószínűleg az volt, amire oly hosszasan kitér Tabéry Géza az *Emlékkönyvben*: az írők fanyalgása, amelyet növelt a marosvásárhelyi ünnepeken Borbély István EIT-főtitkár egyorás „irodalmi rapportja”; ennek során a jelenlevő írők több ízben is kinosan feszélyezve érezték magukat. Valószínűbb azonban az, hogy a Kemény Zsigmond Társaság nem tudta vállalni egy ilyen nagyszabású rendezvény anyagi feltételeit, s nem sikerült az íróknak megfelelő pártfogó(k)ra találni.

(Talán ma meg lehetne valósítani valamilyen formában e hagyomány folytatását. Olyan képpen, ahogyan a sepsiszentgyörgyieknek sikerült tető alá hozniuk a nemzetiségi színházak találkozóját. Színházak, az írószövetség helyi fiókjai, lapok több helyütt is kitűnő keretűl szolgálhatnának egy új írói olimpiának, bekapcsolva a televízió és a rádió adta lehetőségeket is.)

A *Vasárnap* és a *Vasárnapi Újság* szerepét vizsgálva a két világháború közötti romániai magyar irodalom kialakulása szempontjából, megállapíthatjuk, hogy e két lapot méltánytalanul hullatta ki emlékezetéből az utókor, hiszen fontos helyet foglaltak el a kezdeti időszak folyóiratainak sokaságában. A *Vasárnap*, lévén politikai néplap — s mivel megjelenésének kezdeti időszakában ott volt mellette mint kifejezetten irodalmi jellegű lap a *Napkelet* —, kezdetben kisebb súlyt helyezett az irodalomra. Viszont előkészítette a *Vasárnapi Újság* megjelenését, amely a *Napkelet* megszűntével részben a színvonalas irodalom közlésének a feladatát is magára vállalta. Vegyes tartalmával a polgári olvasóközönség igényeit próbálta kielégíteni — elsősorban a városi kispolgárságra s az ún. középosztályra, főleg az értelmiségiekre támaszkodva —, ugyanakkor tudatosan törekedett az olvasmányok megválogatásával olyan szélesebb népi tömegeket is felölelő olvasórét megalkotására, amely már képes eltartani a kibontakozófélben levő erdélyi magyar irodalmat. Munkatársai — elsősorban Kós Károly, Paál Árpád, Szentimrei Jenő és Tabéry Géza — révén bizonyos mértékben tehát a *Napkelet* elkezdett munkáját folytatta, ugyanakkor előkészítette a talajt a két világháború közötti irodalmunk legjelentősebb hazai írócsoportosulásának, a Helikonnak.